

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA THƯ VIỆN - THÔNG TIN

HOẠT ĐỘNG THÔNG TIN – THƯ VIỆN TẠI VIỆN GIA ĐÌNH VÀ GIỚI

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

GIẢNG VIÊN HƯỚNG DẪN:

SINH VIÊN THỰC HIỆN:

LỚP:

NGUYỄN THỊ THU HƯƠNG

TV40

HÀ NỘI – 2012

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1 Lý do chọn đề tài	1
2 Lịch sử nghiên cứu vấn đề	3
3 Mục đích, nhiệm vụ nghiên cứu	4
4 Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	4
5 Phương pháp nghiên cứu	4
6 Cấu trúc khóa luận	5
NỘI DUNG	7
Chương 1: Những vấn đề chung về hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới	7
1.1 Những vấn đề chung về hoạt động thông tin – thư viện	7
1.1.1 Khái niệm hoạt động thông tin – thư viện	7
1.1.2 Mục đích hoạt động thông tin – thư viện	9
1.1.3 Vai trò của hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới	10
1.2 Khái quát về Viện Gia đình và Giới và Thư viện Viện Gia đình và Giới	11
1.2.1 Khái quát về Viện Gia đình và Giới	11
1.2.1.1 Lịch sử hình thành và phát triển	11
1.2.1.2 Chức năng và nhiệm vụ của Viện Gia đình và Giới	14
1.2.1.3 Cơ cấu tổ chức của Viện Gia đình và Giới	15
1.2.2 Khái quát về Thư viện Viện Gia đình và Giới	15
1.2.2.1 Lịch sử hình thành và phát triển	15
1.2.2.2 Chức năng, nhiệm vụ của thư viện Viện Gia đình và Giới	16
1.2.2.3 Cơ cấu tổ chức của thư viện Viện Gia đình và Giới	17
1.2.2.4 Cơ sở vật chất dành cho công tác thông tin – thư viện	18
1.3 Đặc điểm người dùng tin và nhu cầu tin tại Viện Gia đình và Giới	18
1.3.1 Đặc điểm chung của các nhóm người dùng tin	19

1.3.2 Các nhóm người dùng tin	20
Chương 2: Thực trạng hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới	24
2.1 Phát triển vốn tài liệu	24
2.1.1 Vốn tài liệu của thư viện Viện Gia đình và Giới	24
2.1.2 Công tác bổ sung vốn tài liệu	27
2.2 Xử lý vốn tài liệu	31
2.2.1 Xử lý kĩ thuật	31
2.2.1.1 Tiếp nhận tài liệu	31
2.2.1.2 Đăng ký tài liệu	32
2.2.1.3 Đóng dấu, dán nhãn tài liệu	34
2.2.2 Xử lý hình thức – Biên mục mô tả	35
2.2.3 Xử lý nội dung	40
2.2.3.1 Phân loại tài liệu	40
2.2.3.2 Định từ khóa tài liệu	44
2.2.3.3 Tóm tắt nội dung tài liệu	48
2.3 Tổ chức bảo quản vốn tài liệu và xây dựng bộ máy tra cứu	51
2.3.1 Tổ chức bảo quản vốn tài liệu	51
2.3.1.1 Tổ chức và sắp xếp tài liệu	51
2.3.1.2 Bảo quản và kiểm kê vốn tài liệu	52
2.3.2 Xây dựng bộ máy tra cứu	53
2.4 Hoạt động phục vụ người dùng tin	55
2.4.1 Tra cứu tìm tin	56
2.4.2 Hình thức phục vụ	57
2.4.2.1 Đọc tại chỗ và mượn về nhà	57
2.4.2.2 Sao chụp	58
2.4.2.3 Hoạt động tuyên truyền, giới thiệu tài liệu	9
2.5 Nhận xét, đánh giá hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới	60
2.5.1 Ưu điểm	60
2.5.2 Hạn chế	62

2.5.3 Nguyên nhân	63
Chương 3: Các giải pháp nhằm nâng cao chất lượng hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới	64
3.1 Tăng cường và nâng cao chất lượng nguồn lực thông tin	64
3.2 Nâng cao chất lượng xử lý tài liệu	66
3.3 Hoàn thiện việc tổ chức bảo quản vốn tài liệu và bộ máy tra cứu tại thư viện	67
3.4 Nâng cao chất lượng phục vụ người dùng tin	68
3.5 Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý và tìm kiếm thông tin	70
KẾT LUẬN	75
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	77
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Thông tin đóng một vai trò vô cùng quan trọng đối với sự phát triển của mỗi quốc gia. Thiếu thông tin chúng ta sẽ trở nên lạc hậu, chậm tiến bộ. Thông tin tiềm tàng và có ở mọi nơi trong cuộc sống hàng ngày, hoạt động sản xuất cũng như trong hoạt động nghiên cứu khoa học. Vì vậy, ở nhiều quốc gia đã coi thông tin là nguồn tài nguyên đặc biệt và chú trọng phát triển nguồn lực thông tin.

Trong bối cảnh nguồn thông tin và tài liệu gia tăng mạnh mẽ như hiện nay thì hoạt động thông tin – thư viện có vai trò hết sức quan trọng. Nó không những phục vụ nhu cầu tra cứu của các nhà khoa học, cán bộ, công nhân kỹ thuật, học sinh, sinh viên, những người quan tâm mà còn đảm nhiệm vai trò phổ biến, lưu trữ và bảo tồn các kết quả nghiên cứu khoa học, giá trị văn hóa của nhân loại.

Hoạt động thông tin – thư viện là quá trình thu thập, xử lý, lưu trữ, tìm và phổ biến thông tin tới người dùng tin. Mục đích của hoạt động thông tin là đáp ứng tối đa nhu cầu tin của người dùng tin, từ đó thúc đẩy sự phát triển của xã hội. Do vậy, nhận thức được tầm quan trọng của thông tin cũng như hoạt động thông tin – thư viện nên nhiều trung tâm thư viện đã chú trọng và phát triển hoạt động này. Trong thực tiễn hoạt động thông tin - thư viện có những mô hình khác nhau. Đối với các nước đang phát triển, hoạt động thông tin - thư viện hay được sự đầu tư toàn diện của nhà nước nhằm đảm bảo an ninh Quốc gia. Những nước trong nền kinh tế thị trường, hoạt động thông tin - thư viện hướng tới xã hội hoá thông tin nằm trong thành phần của kết cấu hạ tầng xã hội, trợ giúp cho sự phát

---

triển kinh tế - xã hội và hệ thống thư viện nước ta hầu hết có sự đầu tư của Nhà nước trong sự nghiệp phát triển thư viện. Trong hệ thống thư viện ở nước ta, quy mô, phạm vi, quy trình áp dụng tại các thư viện có sự khác nhau song hoạt động thông tin – thư viện tại các trung tâm thông tin thư viện bao gồm 4 công đoạn : thu thập, xử lý, lưu trữ, tìm và phổ biến thông tin.

Viện Gia đình và Giới trực thuộc Viện Khoa học Xã hội Việt Nam có thư viện nằm trong hệ thống thư viện chuyên ngành, với tổng số tài liệu (hơn 8000 đầu sách, 40 loại tạp chí quốc tế và trong nước, hơn 60 đề tài nghiên cứu cấp Bộ, đề tài nghiên cứu cấp Nhà nước, đề tài hợp tác với các tổ chức trong và ngoài nước cùng nhiều tư liệu khác...) thì việc quản lý, tổ chức để đáp ứng nhu cầu nghiên cứu khoa học của cán bộ trong Viện, của bạn đọc ngoài Viện là một nhiệm vụ vô cùng quan trọng. Tuy nhiên, hoạt động thông tin thư viện tại Viện Gia đình và Giới vẫn bên cạnh những ưu điểm vẫn còn tồn tại một số hạn chế như là: Vốn tài liệu điện tử còn hạn hẹp, chưa áp dụng Bộ từ khóa, từ chuẩn trong công tác định từ khóa tài liệu, công tác tóm tắt nội dung tài liệu còn sơ sài... Vì vậy cần phải nâng cao chất lượng hoạt động thông tin – thư viện tại Viện. Nhận thấy vai trò của hoạt động thông tin – thư viện chính là lý do cấp thiết để em chọn đề tài **“Hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới”** làm đề tài khóa luận tốt nghiệp. Từ trước đến nay, đã có rất nhiều luận văn, công trình nghiên cứu khoa học, khóa luận, tiểu luận nghiên cứu về hoạt động thông tin – thư viện, đề tài tuy cũ song việc áp dụng các tiêu chuẩn nghiệp vụ và mức độ tiến hành các công đoạn của hoạt động thông tin – thư viện tại các thư viện lại có sự khác nhau. Với lượng kiến thức còn nhiều hạn chế song đề tài cũng mong muốn góp phần đưa ra các giải pháp nhằm hoàn thiện và nâng cao chất lượng hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới.

---

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Đề cập đến vấn đề hoạt động thông tin – thư viện có một số khóa luận tiêu biểu:

- Tìm hiểu hiện trạng xây dựng và áp dụng tiêu chuẩn trong hoạt động thông tin – thư viện tại Trung tâm thông tin Khoa học và Công nghệ Quốc gia Việt Nam/ Nguyễn Trọng Tuấn (2006).
- Hoạt động thư viện trường Cao đẳng sư phạm Kon Tum: Thực trạng và giải pháp/ Nguyễn Thị Hồng Chiêm (2008).
- Thực trạng hoạt động và phương hướng phát triển của thư viện trường Đại học Nguyễn Trãi/ Đặng Thế Tường (2010).
- Hoạt động thông tin – thư viện tại phòng tư liệu – thư viện Đài tiếng nói Việt Nam/ Vi Thị Giang (2011).

Đã có đề tài khóa luận viết về Viện Gia đình và Giới, đó là: *Khảo sát quy trình xử lý tài liệu tại thư viện Viện Nghiên cứu Gia đình và Giới/ Lê Thị Phương Thanh (2006).*

Cho đến nay chưa có một đề tài khóa luận nào nghiên cứu một cách tổng hợp hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới. Dựa trên sự kế thừa kiến thức của những đề tài trên mong rằng khóa luận này góp phần cung cấp những thông tin có giá trị trong hoạt động thông tin – thư viện cũng như thông tin cần thiết cho những ai quan tâm đến thư viện Viện Gia đình và Giới.

---

3. Mục đích, nhiệm vụ nghiên cứu

Mục đích:

Đánh giá được các mặt mạnh, cũng như hạn chế để tìm ra các giải pháp nâng cao chất lượng hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia Đình và Giới.

Nhiệm vụ:

Khảo sát hoạt động thông tin – thư viện

Tìm hiểu và đánh giá được thực trạng hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới.

Đề xuất các giải pháp nâng cao chất lượng hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng: Hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới.

Phạm vi nghiên cứu: Bao gồm các vấn đề:

Phát triển vốn tài liệu

Xử lý vốn tài liệu (xử lý kỹ thuật, xử lý hình thức và xử lý nội dung)

Tổ chức bảo quản vốn tài liệu và xây dựng bộ máy tra cứu

Hoạt động phục vụ người dùng tin

Phạm vi không gian: Tại thư viện Viện Gia đình và Giới.

5. Phương pháp nghiên cứu

Đề tài sử dụng một hệ thống phương pháp nghiên cứu sau:

Xử lý, phân tích tổng hợp tài liệu thu thập được.

Quan sát, khảo sát thực tế

Trao đổi trực tiếp với Cán bộ Thư viện

Thực hành trực tiếp

6. Cấu trúc khóa luận

Ngoài các phần: Mở đầu, kết luận, phụ lục, tài liệu tham khảo thì khóa luận gồm 3 phần chính:

Chương 1: Những vấn đề chung về hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới.

Chương 2: Thực trạng hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới.

Chương 3: Các giải pháp nhằm nâng cao chất lượng hoạt động thông tin – thư viện tại Viện Gia đình và Giới.

Trong suốt quá trình thực hiện đề tài, tôi đã nhận được sự hướng dẫn và chỉ bảo tận tình của cô giáo hướng dẫn – PGS. TS Nguyễn Thị Lan Thanh.

Nhân đây, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến cô giáo – PGS. TS Nguyễn Thị Lan Thanh, người đã tận tâm hướng dẫn tôi trong suốt quá trình thực hiện đề tài khóa luận cùng sự giúp đỡ tận tình của Ban lãnh đạo Viện Gia đình và Giới (Viện Khoa học Xã hội Việt Nam), sự chỉ dẫn của cán bộ thư viện cũng như tất cả các cán bộ đang công tác tại Viện.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng nhưng do khả năng và thời gian có hạn nên khóa luận tốt nghiệp sẽ không tránh khỏi những thiếu sót nhất định. Tôi mong được sự góp ý của các thầy, cô giáo trong khoa và các bạn quan tâm về hoạt động thông tin – thư viện.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, ngày 20 tháng 5 năm 2012

Sinh viên

Nguyễn Thị Thu Hương (Lớp TV 40B)

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đoàn Văn Tân (2006), Thông tin học, Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
2. Lê Thị Phương Thanh (2006), Khảo sát quy trình xử lý tài liệu tại thư viện Viện Nghiên cứu Gia đình và Giới, Khóa luận tốt nghiệp cử nhân thư viện, Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội.
3. Lê Văn Viêt (2006), Cẩm nang nghề thư viện, Nxb Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
4. Nguyễn Thị Tuyết Nga (1992), Mô tả tài liệu thư viện: Giáo trình Đại học thư viện, Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội.
5. Nguyễn Tiến Hiến, Kiều Văn Hót (2010), Tổ chức và bảo quản tài liệu, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
6. Pháp lệnh thư viện (2001), Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
7. Viện Gia đình và Giới 20 năm xây dựng và phát triển (1987 – 2007), Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
8. Vũ Cao Đàm (1997), Phương pháp nghiên cứu khoa học, Nxb Khoa học kỹ thuật, Hà Nội.
9. Vũ Dương Thúy Nga (2009), Phân loại tài liệu, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
10. Vũ Dương Thúy Nga, Vũ Thúy Bình (2008), Định chủ đề và định từ khóa tài liệu, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
11. Vũ Văn Sơn (2004), Giáo trình biên mục mô tả, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
12. Website Viện Gia đình và Giới: . <http://www.ifgs.org.vn/>